

Les primeres publicacions del SIP: *Archivo de Prehistoria Levantina*, *Memorias Anuales* i *Treballs Solts / Trabajos Varios*

Joaquim Juan Cabanilles i Manuel Gozalbes Fernández de Palencia

Servei d'Investigació Prehistòrica

La creació del SIP en 1927 va plantejar immediatament la necessitat de disposar dels mitjans impresos adequats per a divulgar els treballs i les investigacions portats a terme per la institució, d'acord amb els seus objectius fundacionals. Esta necessitat va cobrar cos en tres tipus diferents de publicacions que, originades entre finals de la dècada de 1920 i principis de la de 1940, van esdevindre els principals òrgans d'expressió del SIP, al mateix temps que testimonis de la seua vida institucional i científica. La revista *Archivo de Prehistoria Levantina* va aparèixer en 1929, mostrant un resultat editorial realment notable per a l'època dins del món de la prehistòria i l'arqueologia, mantingut fins l'actualitat (v. Juan Cabanilles, 2004). Concebuda com a anuari, va ser la primera publicació d'envergadura del Servei, aconseguint ja en el seu número inicial una gran riquesa de continguts. També en 1929 començava la publicació de *Las Memorias anuales de la Dirección*, més conegudes com *Labor del SIP*, sèrie que sens dubte es troba entre les més originals de l'arqueologia espanyola del segle XX per format i plantejament. La tercera sèrie a aparèixer va haver d'esperar fins a 1937, nou anys més tard que les dos anteriors. Esta última, intitolada «Treballs Solts» i rebatejada —i consolidada— després de la guerra com *Trabajos Varios*, estava destinada a albergar treballs monogràfics de caràcter eminentment valencià. Amb el temps ha arribat a ser la sèrie més fructífera de la institució quant al nombre de volums editats.

Les tres publicacions remetent a unes dècades en què l'arqueologia començava a prendre carta de naturalesa en els àmbits acadèmics i iniciava la seua projecció social a diferents nivells. Les activitats del SIP i el seu Museu van ser conegudes a València, Espanya i l'estranger, avalades per la categoria científica dels resultats obtinguts, però difoses en gran manera a partir d'unes publicacions per a les quals, des del primer moment, es va tractar d'aconseguir la distribució més àmplia possible. Són publicacions científiques però també documents d'una època amb

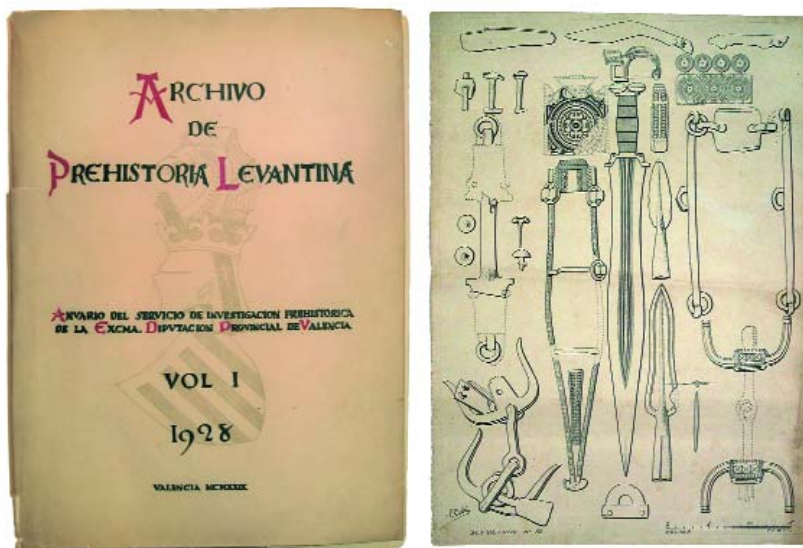
una ciència arqueològica en formació, on es palpa l'entusiasme d'uns investigadors que van transmetre amb emoció el fruit dels seus treballs.

Archivo de Prehistoria Levantina

Don Severiano Espanya, treballador de la Diputació de València, va dibuixar la portada del primer número de l'«Anuari» del Servei d'Investigació Prehistòrica, prenent com a referència la tipografia del *Comprehensorium, vel Vocabularius ex aliis collectus*, de Johannes Grammaticus, imprès per Lambertus Palmar i datat a València el 23 de febrer de 1475, llibre que compta amb el privilegi de ser un dels primers que van eixir de les impremtes valencianes i espanyoles. El disseny, mantingut amb lleugeres modificacions fins l'actualitat, s'ha convertit en un dels signes distintius d'una publicació que va travessar serioses dificultats en les seues dos primeres dècades de vida, període durant el qual únicament van poder editar-se dos números en dates tan distants com 1929 i 1946 (*APL I*, com a Anuari de 1928, i *APL II*, de 1945).

Portada del primer volum de l'Archivo de Prehistoria Levantina.

Làmina original a tinta realitzada per María Encarnación Cabré, filla de Juan Cabré, publicada en el tercer volum de l'Archivo de Prehistoria Levantina (1952) i originàriament en el número 105 de Memorias de la Junta Superior de Excavaciones y Antigüedades en 1930.

Davall l'encapçalament «A guisa de proemio - el Servicio de Investigación Prehistórica y su Anuario», realitzava don Isidro Ballester Tormo la presentació del primer número de la revista. El director del SIP en justificava l'aparició amb les següents paraules: «La publicación del presente Anuario había de ser inmediata consecuencia de la creación del Servicio, pues la aridez inherente a todo trabajo técnico, que le hace impropio de revistas corrientes, así como la necesidad de su máxima difusión en el adecuado medio científico, exigían una publicación especializada; pero esta no debía limitarse a dar solo a conocer las investigaciones del Servicio,

si había de quedar cumplida la finalidad de propulsión y ayuda a estos estudios que la Diputación deseara, sino acoger también en sus páginas la labor de los prehistoriadores levantinos que trabajan fuera de aquél y de cuantos españoles y aún extranjeros estudian nuestro pasado». El marcat accent «llevantí» que aspirava oferir la publicació ho explicava de la següent manera: «Pretendemos recoger en el Anuario toda actuación científico-prehistórica de Levante; deseamos sea aquél reflejo de lo que en él y sobre él se trabaja; por ello le intitulos *Archivo de Prehistoria Levantina*». El títol triat commemorava el de la revista *El Archivo*, creada per Roc Chabàs a finals del segle XIX, de la qual la nova publicació se sentia d'alguna manera continuadora. A pesar de l'especial dedicació a la prehistòria valenciana, I. Ballester hi feia també insistència en el caràcter obert de l'APL, oferint-lo «muy especialmente a los estudiosos de las tres provincias hermanas, así como a los de Murcia, Albacete, Teruel y Cuenca por su actual y pretérita relación con ellas. Quisiéramos que la labor científica impulsada por la Diputación valenciana fuese obra conjunta y fraterna de todo Levante, de un amplio Levante ibérico; obra presidida por una gran transigencia que imposibilite exclusivismos de personas y de escuelas».

En veia així la llum el primer número, amb 264 pàgines organitzades al voltant d'una cuidada concepció editorial, que incloïa introducció, un cos principal format per 13 articles d'investigació, un noticiari, notes bibliogràfiques i un elaborat índex alfabètic final de 16 pàgines. Menció especial mereix, per l'acurada execució, la part gràfica de la revista, amb un total de 39 figures integrades en els diferents articles i 56 làmines (no paginades) que eleven el total del volum fins a les 318 pàgines. Tal com anticipava I. Ballester en el pròleg, els continguts científics del primer APL es van articular quasi exclusivament al voltant de jaciments valencians; únicament un treball sobre el Canalizo del Rayo (Mineda, Albacete) i un altre general sobre les relacions entre l'art ibèric i el grec escapaven d'alguna manera a esta consideració. L'elenc d'autors d'este primer volum inclou el personal del SIP d'aquell moment, I. Ballester, Lluís Pericot, Mariano Jornet, Gonzalo Viñes i Fernando Ponsell, a més de tres col·laboradors singulars, Henri Breuil, Nicolau Primitiu Gómez Serrano i Pere Bosch Gimpera.

Les vicissituds polítiques i econòmiques dels anys 30 i 40 van retardar l'edició del segon número de la revista, ja que problemes com «la escasez de papel» (*Memoria* de 1941, p. 316) o «el extremado encarecimiento alcanzado hoy por la edición de libros, imposibilita la continuación de tal labor» (*Memoria* de 1940, p. 275). Quan per fi, en 1946, va aparèixer l'esperat segon volum, es va sentir obligat I. Ballester a redactar de nou «Unas palabras de prólogo» per a reflexionar sobre l'evolució de les publicacions del SIP i justificar els setze anys de demora soferts pel segon número de l'APL. Problemes bàsicament pressupostaris van obligar a arregar les activitats del SIP durant la II República, la

Portada i pàgines interiors
de distints números de
Memorias anuales de la
Dirección o Labor del SIP.

Guerra Civil i la postguerra en publicacions de menor envergadura editorial, com ara la sèrie de *Memorias anuales de la Dirección*, primer, i més tard la sèrie de monografies «Treballs Solts». Un canvi en la Institució es va produir com a conseqüència de la creació per part del CSIC, en 1945, de la seua «Secció valenciana de Prehistòria» a través de l'«Institut Diego Velázquez», de la qual formaven part I. Ballester, Domingo Fletcher, Manuel Vidal i López i Francisco Jordá. Segons I. Ballester, l'edició del segon número de la revista va ser possible gràcies a «la feliz coincidencia del mecenazgo del Consejo Superior de Investigaciones con el de la Diputación provincial» (*Memoria dels anys 1940-48*, p. 13), sumat a una ajuda personal d'11.500 pessetes realitzada pel senyor Rincón de Arellano, president de la Diputació (ibíd., p. 6). La concurrència del CSIC en la publicació i la vinculació institucional creada torna a recordar-se al final del volum (*APL II*, p. 447), assenyalant-se en el mateix lloc la creació de subvencions especials per part de la Diputació per a esta edició.

Precisament en este context de col·laboració amb el CSIC es va publicar en 1942 la clàssica obra de L. Pericot *La cueva del Parpalló (Gandía)*. Editada en plena Segona Guerra Mundial, el subdirector del SIP explica en el núm. II de l'*APL* (p. 354) que «las circunstancias por las que ha atravesado Europa han dificultado enormemente el libre intercambio de ideas científicas», tot lamentant «que nuestra publicación de los hallazgos de la cueva del Parpalló... haya tenido escaso eco. Apenas hemos podido difundir la obra por el extranjero, pues varios ejemplares que intentamos enviar a los arqueólogos franceses se han perdido».

El propi índex de publicacions aparegut al final del núm. II de la revista fa referència a la mateixa com a *Anuario de los años 1929-1945*. La prolongada espera va donar com a resultat en este cas un volum en què els textos quasi van duplicar l'extensió del primer i les figures van augmentar quasi fins al triple; no obstant, les làmines hi van vore reduïda la quantitat total. I. Ballester va assumir la redacció d'una bona part del volum, presentant 3 articles i 9 notes prehistòriques. L. Pericot, com a subdirector, i alguns dels col·laboradors i agregats del SIP van presentar també els seus treballs, al mateix temps que s'ampliava l'elenc d'investigadors amb contribucions des de fora del centre (Augusto Fernández de Avilés, Salvador Vilaseca, Viktor Lebzelter, Henri Breuil i Raymond Lantier, N. P. Gómez, A. Beltrán Martínez). Cal ressenyar que va ser precisament en este volum, davall l'epígraf «Actividades del SIP», on van aparèixer els primers textos d'Enrique Pla.

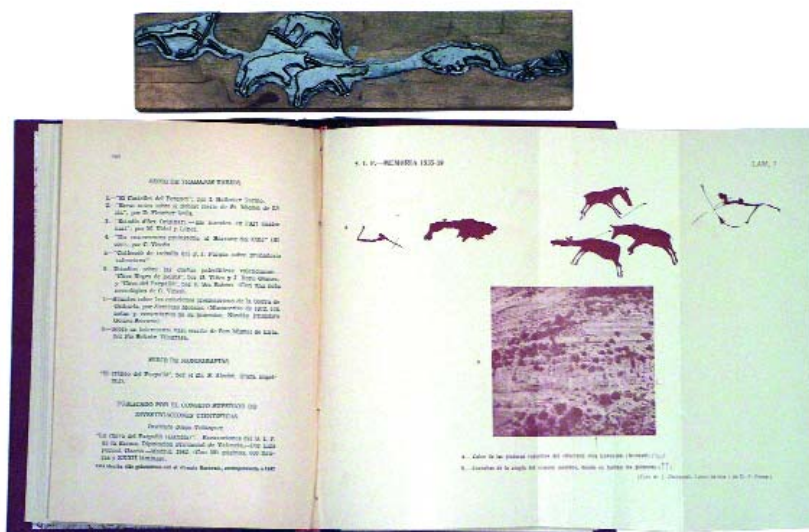

Portada i pàgines interiors dels primers números de la Sèrie de Treballs Solts del SIP.

Memorias anuales de la Dirección

Per mitjà d'un Reglament de l'any 1900 s'havia imposat als Secretaris de les Diputacions Provincials remetre una Memòria anual a la Direcció General d'Administració relativa a la gestió d'estes corporacions en les diferents unitats orgàniques. En la Memòria de la Diputació de València de 1927 es van incloure ja, dins de l'apartat «Bellas Artes», les primeres notícies referents a la compra de la col·lecció arqueològica de Fernando Ponsell i a la creació del Servei d'Investigació Prehistòrica i el seu Museu. D'esta Memòria general va derivar un format molt particular de publicació que va iniciar el seu

Làmina de La labor del Servicio de Investigación Prehistórica y su museo en los años 1935 a 1939, amb una de les planxes d'impressió. 1942

camí en 1929. En aquell any es va editar un xicotet quadern de 32 pàgines en què es donava compte de les activitats desenrotllades pel SIP durant el període corresponent a 1928. Este quadern es proclamava com una *Tirada aparte de la Memoria reglamentaria de la Secretaría de la Diputación*, contenint l'informe elaborat per I. Ballester com a Director del Servei. A pesar de la utilitat d'esta i les subsegüents «separates», vint anys després de la seua aparició reflexionava I. Ballester sobre les limitacions d'un «formato tan poco a propósito para dar a conocer trabajos de investigación con las ilustraciones inexcusables» (*Memoria de 1940-48*, p. 177). La veritat és que el profit d'esta publicació va ser i seguix sent immens, ja que la sèrie va gaudir de continuïtat i a través d'ella és possible seguir les activitats portades a terme anualment pel SIP i el seu Museu fins a 1983.

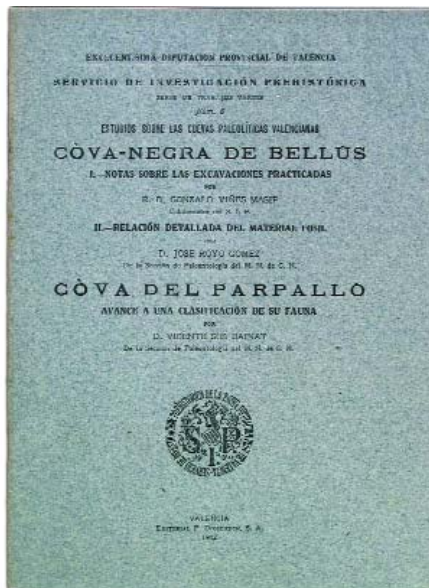
En paraules de Ballester, les Memòries van estar encaminades «siempre a recoger las peculiaridades de la vida interna del Servicio, así como lo más interesante de sus labores investigadoras, de modo que quede expuesto cuanto a la vida del S.I.P. se refiere» (ibíd., p. 6). La sèrie va iniciar en 1929 la seua publicació amb un format certament modest, però aconseguint configurar a través dels seus continguts un autèntic registre cronològic de totes les activitats desenrotllades pel Servei des de la seua creació. A més de permetre donar a conèixer amb promptitud les novetats més importants, el caràcter de memòria va fer possible donar compte de prospeccions, visites a jaciments o xicotetes troballes que d'una altra manera, molt possiblement, haurien tardat més a publicar-se o haurien romàs inèdites a causa de la seua modesta entitat.

A partir de la Memòria general de la Diputació de 1928 es va assentar, doncs, un precedent important en editar-se com a tirada a part el text relatiu al SIP i el seu Museu que, per la seua envergadura, va comptar des del principi amb un apartat propi dins d'aquella. D'esta forma es van lliurar set quadernets relatius als anys 1928-1934, intitolats a partir del segon *Labor del Servicio de Investigación Prehistórica y su Museo*, en els quals es reproduïen idèntics textos als inclosos en la Memòria general. El nom del primer quadernet va ser *El Servicio de Investigación Prehistórica y su Museo en 1928*, títol que únicament va tornar a emprar-se per al de l'any 1944, en reprendre's l'edició de separates anuals que s'havia interromput en 1934. Les memòries publicades en els anys 1931 i 1934 van ser les primeres en desmarcar-se lleugerament en la seua forma de la Memòria general, a l'afegir respectivament 6 i 9 làmines especialment preparades per a l'ocasió (també la de 1929 n'era lleugerament diferent, ja que el caixista va haver d'adaptar el text de la separata per a encaixar-lo en un quadernet). En la de 1931 s'inclouïen significatives imatges de plaquetes de la Cova del Parpalló, de ceràmiques de la Cova de la Sarsa o la figura del Guerrer acabat de trobar en la Bastida de les Alcusses de Moixent. Per la seua banda, les làmines de 1934 servien per a presentar per primera vegada a la comunitat científica les importants ceràmiques amb decoració figurada recuperades en les excavacions del Tossal de Sant Miquel de Lliria, mostrades en les làmines V a IX i reproduint els calcs i dibuixos de F. Porcar.

La Guerra Civil va interrompre la publicació d'esta sèrie, que va tornar a imprimir-se l'any 1942, amb el volum corresponent al període 1935-1939, firmat ja en la portada per I. Ballester. Es tractava en esta ocasió d'una publicació independent que, encara que respectava el format de les Memòries precedents, ja no era una separata de la Memòria de la Diputació. El mateix criteri es va mantindre en la Memòria concernent els anys 1940-1948, apareguda al març de 1950. S'havien editat així dos memòries d'extensió considerablement superior a les anteriors (168 pàgines amb 12 làmines i 182 pàgines amb 43 làmines), ja que comprenien períodes notablement més amplis. La novetat més important és que, si bé es van compondre com a memòries anuals del SIP, ja no estaven destinades a incloure's amb el mateix format en la Memòria general, alhora que el fet de muntar-se i editar-se de forma separada, va permetre fer-ne explícita l'autoria en les portades. A partir d'ara, la inserció dels informes del SIP en la Memòria general es realitzaria per mitjà d'una versió resumida «que comprenda principalmente todos los aspectos de carácter administrativo..., dejando los científicos para su publicación íntegra próxima a darse a luz» (*Memoria* de 1940, p. 269). Quan es va reprendre la publicació de les Memòries anuals de la Diputació es van tornar a oferir les separates d'estes versions resumides del text (1944-1950), encara que acabarien desapareixent com tiratges a part.

Portada del primer
número de la Serie de
Trabajos Varios editat
en castellà. 1946.

I. Ballester, com a director, es va encarregar de la redacció de totes estes Memòries; de la seua ploma tan sols van escapar les corresponents als anys 1932 i 1933, que van ser obra de L. Pericot, de qui també es van prendre unes notes sobre «Parpalló» en la de 1930, i l'apartat titulat «Notas sobre el estudio de las inscripciones ibéricas en cerámicas de San Miguel», preparat per don Pío Beltrán Villagrasa en la de 1934.

Circumstància peculiar d'estes Memòries i tirades a part és que la seua impressió es va portar a terme en els tallers de la Casa de Beneficència (excepte la de 1944 realitzada en Impremta Sáez), on «se alberga, educa, socorre y ocupa a los pobres de ambos sexos que no pueden proveer a su subsistencia, ni vivir por sí propios por carecer de la protección de sus familias» (*Diputación Provincial de Valencia. Su actuación en el último quinquenio*, València, 1928). La impremta ací instal·lada des de 1868 s'encarregava de la impressió de les Memòries de la Diputació i des de 1928 dels tiratges a part del SIP, en uns anys en què la seua plantilla de treballadors va oscil·lar entre els 6 i els 12 asilats. A partir de 1947 va ser rebatejada com Impremta Provincial, prosseguint la labor editora d'estes Memòries.

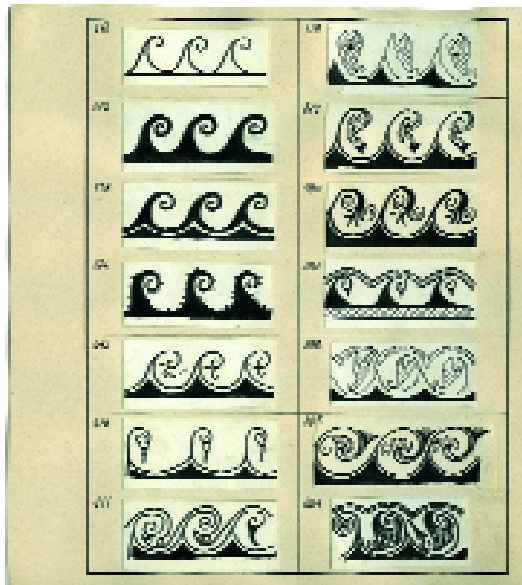
Sèrie de Treballs Solts / Trabajos Varios

En 1937 es van publicar els cinc primers números de la nova «Sèrie de Treballs Solts», breus treballs monogràfics editats amb el suport del *Consell Provincial - Conselleria de Cultura* (que havia substituït la Diputació) a través de l'acabat de crear Institut d'Estudis Valencians i la

seua secció Històrico-Arqueològica (sobre esta etapa del SIP, vegeu-ne el treball corresponent en este mateix llibre). Tots ells es van editar en valencià (traduïts per F. Almela i Vives), idioma oficial de l'Institut, convertint-se en les úniques publicacions arqueològiques realitzades pel SIP durant la Guerra Civil. A partir del núm. 6, amb la Diputació de València restaurada i de nou al front del SIP després de la guerra, la sèrie va reprendre la seua trajectòria, però canviant el nom pel de *Serie de Trabajos Varios* i passant a editar-se en castellà. Això no obstant, l'impressor en va ser el mateix durant la guerra i la postguerra, ja que els dotze primers números, impresos durant el període 1937-1950, van ser realitzats en els tallers de Federico Doménech. Es van tirar 520 exemplars de cada un d'estos cinc primers números, amb un cost per unitat que oscil·lava entre 1'03 pessetes (núm. 2) i 5'44 pessetes (núm. 5).

El núm. 1 dels «Treballs Solts», dedicat al *Castellet del Porquet*, jaciment controvertit del terme de l'Olleria, va ser la primera monografia realitzada per I. Ballester. Curiosament, el segon constituïx la publicació més breu de totes les realitzades per la Institució al llarg de la seua prolongada història: *Breus notes sobre el poblat ibèric de St. Miquel de Lliria*, de D. Fletcher, amb tan sols cinc pàgines de text i dos làmines. Els dos següents números van ser un original treball sobre *Els insectes en l'art quaternari*, de Manuel Vidal i López (núm. 3), i *Un enterrament prehistòric al Barranc del Cinc (Alcoi)*, de Camilo Visedo (núm. 4). L'autoria dels quatre primers números d'esta sèrie va recaure sobre investigadors que treballaven per al SIP, corresponent-ne el quint a una recopilació de l'obra del jesuïta d'origen belga Juli Furgús (1855-1909).

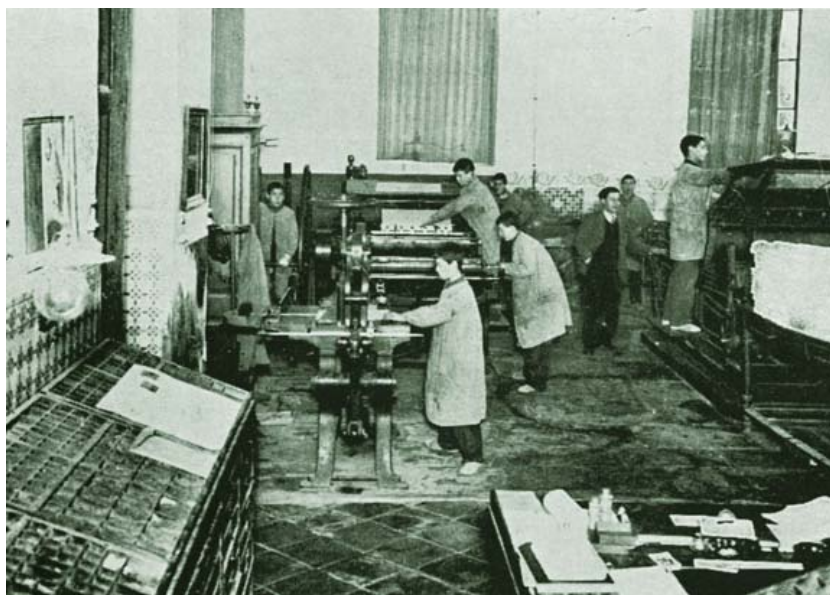

Muntatge de dibuixos per a una il·lustració del Corpus Vasorum Hispanorum. Ceràmica del cerro de San Miguel de Liria.

Este volum, que no va poder eixir al públic fins a abril de 1939, presentava un conjunt de cinc treballs sobre prehistòria valenciana donats a conèixer originàriament entre 1902 i 1909 en diferents revistes. En un singular pròleg titulat «Raó d'esta publicació», lamenta I. Ballester no haver pogut incloure, per les dificultats postals del moment, un article d'una revista belga, ni haver aconseguit reunir fotografies actualitzades dels materials, veient-se obligat a reproduir empitjorades aquelles ja defectuoses de les publicacions originals. Unes «Aclaraciones necesarias», redactades pel mateix Ballester, referixen les dificultats que van impedir la distribució del llibre en el seu moment i tracten de justificar-ne la publicació en valencià per les circumstàncies polítiques sorgides arran de la creació de l'Institut d'Estudis Valencians.

Pòstum en part va ser el ja *Trabajo Vario* núm. 6, en arreplegar una contribució de G. Viñes, col·laborador del SIP víctima de la Guerra Civil. La major singularitat d'este número residix, no obstant, en el fet que se'n van fer dos edicions que realment són dos obres distintes a pesar d'estar editades amb tan sols cinc anys de diferència (1942 i 1947). Dedicat a la Cova Negra de «Bellús» i a la Cova del Parpalló, van proporcionar els continguts de la primera edició, a més de G. Viñes, José Royo Gómez i Vicente Sos Baynat, paleontòlegs del Museu Nacional de Ciències Naturals que van presentar les primeres relacions detallades de les restes òssies de fauna trobades en les dos cavitats paleolítiques (tots dos investigadors havien realitzat esta tasca de classificació durant el trasllat a València de la Secció de Paleontologia del mencionat Museu, a l'inici de la guerra). «Por un error de imprenta —relataven anys després D. Fletcher y E. Pla—, el tamaño de

Taller d'impremta en
la Casa de Beneficència
on s'editaven les Memòries
de la Diputació de València
i on treballaven els
propis asilats. 1933.
[Publicada en La Memoria
de la Diputación Provincial
de Valencia de 1933]

este folleto... resultó excesivamente pequeño, por lo que fue propósito de la Dirección del SIP hacer una nueva edición dentro de las medidas habituales de la Serie, lo que no se logró hasta 1947» (TV 57, p. 22). En esta segona edició es van afegir nous estudis de Francisco Jordá, L. Pericot, Santiago Alcobé i M. Vidal, donant carta de naturalesa a una publicació més completa de 61 pàgines, amb figures i sis làmines, en les quals es reproduïen el crani i algunes de les plaquetes gravades i pintades de Parpalló.

La primera edició del núm. 6 i la memòria relativa als anys 1935-1939 van ser les primeres publicacions editades pel SIP després de la Guerra Civil, l'una i l'altra amb peu d'impremta de 1942. Encara que els números 7 i 8 consignen el mateix any en el peu, no van aparèixer fins 1943 (TV 57, 1977, p. 22). El núm. 7 donava a conèixer un antic treball del coronel d'enginyers S. Moreno Tovillas (1832-1888), *Apuntes sobre las estaciones prehistóricas de la Sierra de Orihuela*, l'origen del qual es troba en una Memòria manuscrita presentada per l'autor davant la «Societat Arqueològica Valenciana» en 1872. Esta obra va ser casualment recuperada per N. P. Gómez en una llibreria d'antiquari de València, encarregant-se personalment de preparar-ne l'edició, afegint-li una introducció i un annex amb el dictamen que la Societat Arqueològica Valenciana havia emés sobre la Memòria original. L'autoria del núm. 8 es deu a P. Beltrán, investigador estretament lligat als temes valencians, qui va elaborar un treball titulat *Sobre un interesante vaso escrito de San Miguel de Liria*, dedicat en realitat a qüestions epigràfiques saguntines.

L'aparició del núm. 9 de la sèrie en 1944 va suposar un lleuger canvi formal, ja que les gruixudes portades de cartolina grisa que havien atorgat fins llavors un segell particular a la sèrie, van ser substituïdes per altres de menor gramatge i de color blanc. Este número té el seu significat al constituir la segona i última monografia publicada per I. Ballester, si n'exceptuem l'edició pòstuma en 1954 de les ceràmiques ibèriques del Tossal de Sant Miquel de Lliria dins del *Corpus Vasorum Hispanorum* (sobre esta publicació, vegeu-ne també el treball corresponent en este mateix llibre). *El enterramiento en cueva de Rocafort*, títol del mencionat *Trabajo Vario*, incloïa un apèndix de S. Alcobé sobre un crani pertanyent al mateix conjunt sepulcral. Este jaciment eneolític s'havia donat a conèixer el 2 de juliol de 1933, assabentant-se I. Ballester de la troballa per una nota apareguda en el diari *Las Provincias*, on es requeria de la intervenció del SIP, que l'endemà —en la seua persona— es va desplaçar fins al lloc. Ballester es felicita perquè «supimos luego que también el Alcalde de Rocafort habíase dirigido al Sr. Presidente de la Diputación con el mismo objeto, conducta que estimamos digna de aplauso por lo poco frecuente». La troballa s'havia produït 10 ò 12 dies abans, dedicant-se «descubridores» i «convecinos... a ensanchar la entrada, a destruir la pared encontrada y a revolver el estrato en busca del siempre esperado tesoro».

El núm. 10 compartix peu d'impremta de 1947 amb la segona edició del núm. 6; igual que l'APL II, estos dos *Trabajos Varios* van ser patrocinats en part per l'Institut Diego de Velázquez del CSIC. El que feia número deu es publicava per donar a conèixer les *Comunicaciones del S.I.P. al Primer Congreso Arqueológico del Levante (Noviembre 1946)*. A este Congrés, promogut pel Catedràtic d'Història Manuel Ballesteros, van aportar els membres del SIP diversos estudis, en paraules de Ballester, «no tan reposados como hubieran sido nuestros deseos». Després d'un any d'espera i veient que algunes de les comunicacions presentades s'anaven publicant aïlladament, es va optar per preparar este volum amb els treballs de F. Jordá, L. Pericot, M. Vidal, E. Pla, José Alcácer, I. Ballester, C. Visedo, Vicente Pascual i D. Fletcher.

No va poder arribar-se a la mitat del segle sense que les edicions del SIP sofriren una altra lleugera modificació d'origen administratiu. Havent sigut creada per part de la Diputació en 1947 la Institució Alfons el Magnànim, el SIP va passar a quedar integrat en ella, tal com reflectix la inclusió del seu nom en portades i portadetes de la *Serie Trabajos Varios* a partir del núm. 11, amb data de 1949, però aparegut al març de 1950. Es tracta en esta ocasió d'un treball firmat per F. Jordá i J. Alcácer, i prologat per L. Pericot, sobre *La Covacha de Llatas (Andilla)*. El núm. 12, si bé porta peu d'impremta de 1950, ja va ser distribuït en 1951, contenint l'estudi de J. San Valero sobre *La cueva de la Sarsa (Bocairente - Valencia)*. Amb este volum, i als tretze anys de la seua creació, els *Trabajos Varios* del SIP a penes havien iniciat un camí que, com subratllàvem al principi, havia de ser dels més prolífics del Servei quant a labor editora.